

Asia: VN/6721/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksikäyttötutteen vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N, KYBERALA RY:N SEKÄ TEKNOLOGIATEOLLISUUS RY:N
LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI KAKSIKÄYTTÖTUOTTEIDEN
VIENTIVALVONNASTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1 Yleistä

Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry, Kyberala ry sekä Teknologiateollisuus ry kiittävät mahdollisuudesta lausua asiasta yhteisenä lausuntonaan.

Tuemme esityksen tavoitteita erityisesti säätelyn tehokkuuden ja ennakoitavuuden sekä hallinnollisen tehokkuuden näkökulmasta. Selkeä vientivalvontalainsäädäntö ja ennakoitavissa oleva soveltamislinja ovat elintärkeitä kaksikäyttöteknologian toimittajille.

Yhteinen valvontalista EU:ssa on tarpeen yritysten tasapuolisen kohtelun sekä rajat ylittävän yhteistyön kannalta. Olemme siten olleet lähtökohtaisesti skeptisiä kansallisia valvontalistoja kohtaan. Tästä huolimatta ymmärrämme kansallisen valvontaluettelon tarpeellisuuden nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Tämä ei kuitenkaan poista huoltamme yritysten tasapuolisen kohtelun toteutumisesta EU-tasolla sekä mahdollisista haasteista eri maiden yhteishankkeille.

Siten olemme tyytyväisiä EU:n vientivalvonta-asetuksen ((EU) 2021/821) päivittymiseen ja kannatamme ehdotusta kansallisen sääntelyn muuttamiseksi päällekkäisen sääntelyn poistamiseksi.

Korostamme, että Kyberala edustaa Suomen kyberturvallisuus- ja ohjelmistoalan yrityksiä, joiden tuotteet ja teknologiat – erityisesti tietoturva- ja salaustuotteet, ohjelmistot sekä aineettomat teknologiansiirrot – kuuluvat keskeisesti kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnan piiriin. Myös PIA:n jäsenyritysten ohjelmistotuotteet sekä aineettomiin teknologiasiiirrot ovat vastaavassa asemassa.

Päällekkäisen kansallisen sääntelyn poistaminen suhteessa EU:n vientivalvonta-asetukseen (EU) 2021/821 ja koontilupien raportointivelvoitteen keventäminen ovat alan kannalta kannatettavia ja vähentävät hallinnollista taakkaa. Esitämme kuitenkin kohdennettuja huomioita erityisesti uusien kansallisten valvontakohtien täsmällisyydestä, EU-tason harmonisoinnista sekä sääntelyn ennakoitavuudesta.

Pääviestit tiivistetysti:

- Päällekkäisyyden poisto on kannatettavaa. Tuotteiden poistaminen kansalliselta valvontaluettelolta siltä osin kuin ne sisältyvät jo asetuksen liitteeseen I selkeyttää oikeustilaa ja vähentää tulkintaepävarmuutta.
- Kansallisen lisäsääntelyn tulee olla viimesijaista ja määräaikaista. EU- ja Wassenaar-tason harmonisointi on aina ensisijainen keino; yksipuoliset kansalliset valvontakohdat heikentävät suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja pirstovat EU:n sisämarkkinaa, jos sama tuote on vapaasti vietävissä muista jäsenvaltioista.
- Uusien ohjelmisto- ja teknologiakohtien (7D901, 7E901, 7A901) määritelmät on saatava tarkkarajaisiksi. Aineettomien tuotteiden valvonta on ohjelmistoalalle erityisen vaativaa toteuttaa, ja epätasälliset määritelmät voivat tahattomasti kattaa laajasti saatavilla olevaa siviiliteknologiaa.
- Ennakoitavuus ja ohjeistus ovat ratkaisevia. Yritykset tarvitsevat selkeät soveltamisohjeet, ennakkotietomenettelyn ja riittävän siirtymäajan ennen uusien velvoitteiden voimaantuloa.

2 Päällekkäisen sääntelyn poistaminen

Kannatamme esityksen keskeistä tavoitetta poistaa kansallisesta valvontaluettelosta sääntely, joka on tullut päällekkäiseksi 15.11.2025 voimaan tulleen vientivalvonta-asetuksen liitteen I päivityksen kanssa. Päällekkäinen sääntely aiheuttaa tulkintaepävarmuutta ja tarpeetonta hallinnollista taakkaa

erityisesti puolijohde-, kvantti- ja tietoturvateknologiaa vieville yrityksille. Yhtenäinen EU-tason luettelo on selkeästi toimijoiden etu, koska valtaosa alan velvoitteista perustuu suoraan sovellettavaan asetukseen. Pidämme perusteltuna myös sitä, että muutos yhdenmukaistaa Suomen linjan muiden jäsenvaltioiden kanssa, jotka ovat poistamassa vastaavia tuotteita kansallisesta valvonnasta yhteisen EU-valvonnan myötä.

3 Valvonnanalaisuuden lisääminen

Lakiehdotuksessa esitetään valvonnan alaiseksi miehittämättömät ilma-alukset, jotka sisältävät komponentteinaan valvonnanalaisia infrapuna- tai hyperspektrisensoreita tai tutkajärjestelmiä, tai jotka käyttävät vastaavasti valvonnanalaisia navigointikomponentteja kuten gyroskooppeja tai kiihtyvyyssantureita. Lisäksi valvonnanalaisiksi esitetään lisättävän navigointijärjestelmät, jotka pystyvät suunnistamaan ilman satelliittipaikannusta tai valvonnanalaisia navigointikomponentteja vastaavalla tarkkuudella kuin valvonnanalaisia navigointikomponentteja sisältävät tuotteet.

Pidämme ymmärrettävänä, että miehittämättömiin ilma-aluksiin asennetut, jo valvonnanalaiset sensorit, tutkat ja navigaatiokomponentit (kohdat 6A002.b, 6A003.b, 6A008, 7A001–7A003) tuovat ilma-aluksen kansalliseen valvontaan, kun se muutoin vapautuisi valvonnasta esimerkiksi lyhyen lentoajan perusteella. Tämä selkeyttää nykyistä tulkinnanvaraista tilannetta ja tukee oikeusvarmuutta. Korostamme kuitenkin, että valvonnan painopisteen tulee – kuten esityksessä todetaan – kohdistua komponentteihin ja teknologioihin, joiden valvonta on käytännössä mahdollista, eikä laajasti kuluttajamarkkinoilta saataviin osiin.

Teknologinen kehitys miehittämättömien ilma-alusten kohdalla on erittäin nopeaa. Raja-aita puhtaasti kaupallisten tuotteiden ja viranomaisten käyttöön tarkoitavien tuotteiden (valvonnanalaiset kaksikäyttötuotteet) välillä on häilyvä ja alati muuttuva. Nopea kehitys haastaa vientivalvonnan. Siten on tärkeää, että kansallista valvontaluetteloa ja sen ajantasaisuutta seurataan jatkuvasti ja tarvittavat muutokset pyrittäisiin tekemään koordinoitusti muiden jäsenmaiden kanssa.

Kuten yllä on mainittu, olemme huolissamme kansallisten valvontalistojen vaikutuksista yritysten tasapuoliseen kohteluun sekä yhteishankkeiden toteutumiseen. Jäsenmaiden valvontalistojen ja vientilupapäätösten tulisi olla samansuuntaisia, sillä yrityksille voi koitua kohtuutonta taakkaa tilanteessa, jossa eri jäsenmaiden kansalliset valvontaluettelot poikkeavat toisistaan. Olemme tyytyväisiä siihen, että valmistelussa on vertailtu ja huomioitu eri maiden kansallisia listoja näiden tuotteiden osalta, mutta esityksen oma vaikutusarvio toteaa, ettei kaikkia näitä teknologioita valvota muissa maissa samassa laajuudessa.

Esitämme, että:

- ensisijaisena keinona ajetaan harmonisointia kansainvälisissä vientivalvontajärjestelyissä (Wassenaar, MTCR) ja EU:ssa, jotta kansallinen valvonta jää väliaikaiseksi sillaksi siihen asti, kunnes vastaava valvonta saadaan EU- tai monenkeskiselle tasolle;
- kansallisille valvontakohdille kirjataan säännönmukainen uudelleenarviointi (esim. määräaikainen tarkastelu), jolla varmistetaan, että kansallisesta valvonnasta luovutaan, kun tuote siirtyy asetuksen liitteeseen I tai kun valvonta ei enää ole oikeasuhtaista;
- esitys kuvaa konkreettisemmin, miten kumppanimaihin pyritään asettamaan vastaavat rajoitukset, jotta sääntely on kansainvälisesti mahdollisimman harmonisoitua ja kilpailuhaitta jää väliaikaiseksi.

4 Uudet ohjelmisto- ja teknologiavalvontakohdat

Aineettoman teknologiansiirron toteutettavuus: Ohjelmistojen ja teknologian siirto tapahtuu pilvipalveluissa, koodivarastoissa, etäkäytössä ja kansainvälisissä kehitystiimeissä. Catch-all- ja teknologiansiirtovelvoitteiden noudattaminen edellyttää alalta selkeitä ohjeita siitä, mikä katsotaan luvanvaraiseksi vienniksi, sekä realistista käsitystä siitä, miten valvonta kohdistuu ohjelmistokehitykseen.

Tutkimuksen ja avoimen lähdekoodin rajausta: Esityksessä olisi syytä selventää suhde perustutkimuksen ja julkisesti saatavilla olevan tiedon vakiintuneisiin vientivalvonnan rajauksiin, jotta sääntely ei vaikeuta tarpeettomasti tutkimusyhteistyötä tai osaajien rekrytointia.

5 Soveltamisalan rajausta (3a §)

Kannattamme uutta 3a §:ää, joka rajaa lain soveltamisalan ulkopuolelle vieraiden valtioiden asevoimien toiminnan Nato SOFA-, Pariisin pöytäkirja-, PfP SOFA- ja puolustusyhteistyösopimuksen (DCA) nojalla. Selkeytys vastaa puolustustarvikelain ratkaisua, lisää oikeusvarmuutta eikä muuta nykyistä oikeustilaa.

6 Kansallisten yleislupien 30 päivän ilmoitusvelvollisuus (8 §)

Kansallisia yleislupia koskevan ilmoitusajan yhdenmukaistaminen EU:n yleislupien 30 päivän määräajan kanssa on perusteltua ja parantaa oikeusvarmuutta. Pidämme hyvänä, että ulkoministeriö voi yleisluvan luonteen perusteella vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta. Esitämme, että ilmoitusmenettely toteutetaan mahdollisimman kevyenä ja sähköisenä, jotta velvoite ei muodosta tarpeetonta hallinnollista rasitetta.

7 Ilmoitusvelvollisuus (9§)

Kannatamme raportointivelvollisuuden keventämistä esitetyllä tavalla. Tämä vähentää erityisesti pienten yritysten hallinnollista taakkaa vaikuttamatta merkittävästi kokonaiskuvaan tai Suomelta edellytettävään raportointiin.

Kannatamme erityisesti sitä, että koontilupaa käyttävän viejän raportointivelvollisuus syntyisi vain, jos vientien ja siirtojen yhteisarvo ylittää ulkoministeriön asetuksella säädetyn raja-arvon (9 §). Muutos vähentää erityisesti pienten ja keskisuurten toimijoiden hallinnollista taakkaa. Jotta uudistus parantaisi ennakoitavuutta, esitämme, että raja-arvo asetetaan selkeäksi ja viestitään hyvissä ajoin ja että raja-arvon laskentaperuste (mitkä viennit ja siirrot lasketaan yhteen) kuvataan yksiselitteisesti.

8 Lupakäsittely, resurssit ja ohjeistus

Vientivalvonnan toimivuus riippuu lupakäsittelyn nopeudesta ja ennakoitavuudesta. Uudet kansalliset valvontakohdat lisäävät jossain määrin lupahakemuksia. Pidämme pitää tärkeänä, että ulkoministeriön käsittelykyky ja -ajat (esityksessä mainittu noin kolme viikkoa) turvataan myös jatkossa, että ennakkotietomenettely on toimijoiden käytettävissä ja että uusista valvontakohdista laaditaan selkeä, esimerkein varustettu soveltamisohje yhteistyössä alan kanssa ennen voimaantuloa.

9 Yhteenveto

Kannatamme esityksen päälinjoja: päällekkäisen sääntelyn poistamista, raportoinnin keventämistä ja soveltamisalan selkeyttämistä. Uusien kansallisten ohjelmisto- ja teknologiavalvontakohtien osalta painotamme määritelmien tarkkarajaisuutta, aineettoman teknologiansiirron toteutettavuutta, EU- ja monenkeskistä harmonisointia sekä selkeää ohjeistusta ja ennakoitavuutta. Näin sääntelyn turvallisuushyödyt voidaan saavuttaa ilman tarpeetonta haittaa suomalaisen puolustus-, ilmailu-, avaruus-, kyberturvallisuus- ja ohjelmistoalojen kilpailukyvyille.

Karanko Tuija
Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry - Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry,
Kyberala ry ja Teknologiateollisuus ry yhteislausunto